

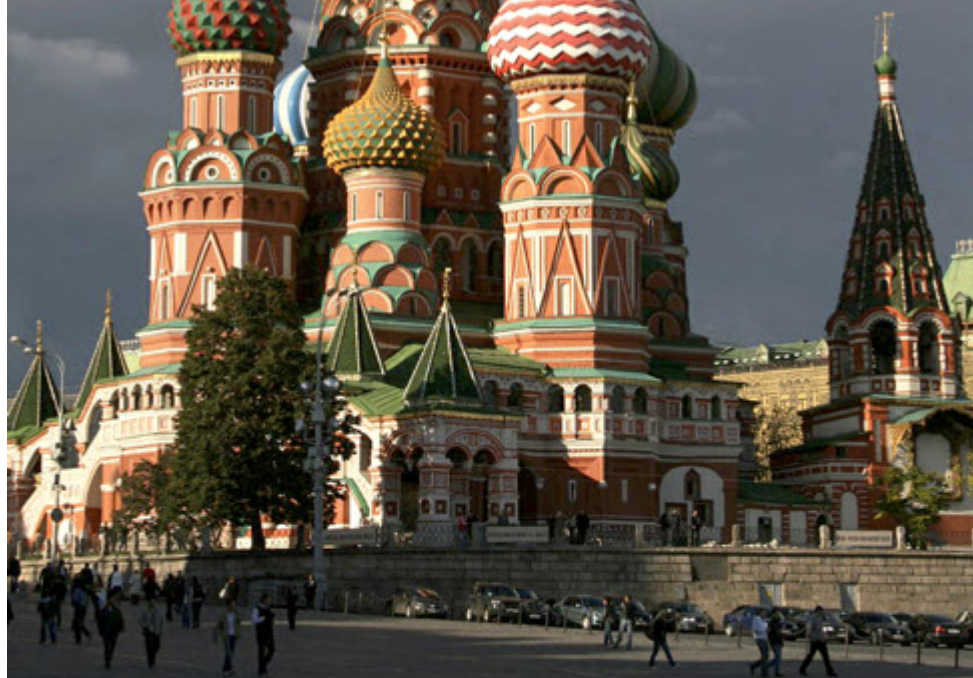
An Gannas

Niver 508

Mis-Ebrel 2019

A BORTHIA DHE VEIJING

Erthygel yn diw rann
gans Gwandryades
a dhalleth
an mis ma
folenn 6

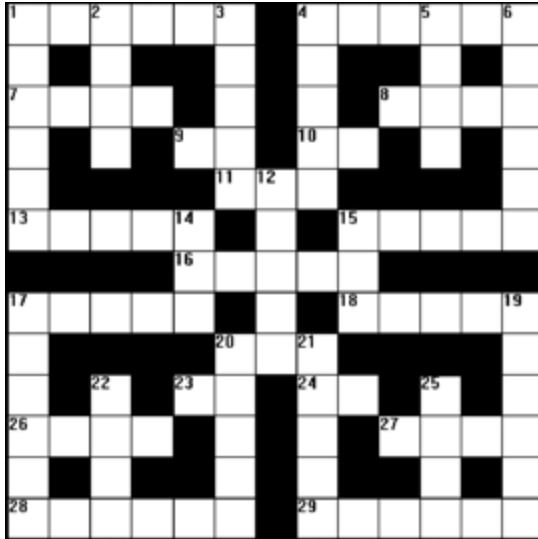

Y'n mis ma ynwedh...

**Istori an Pellweler • Dyskansow Neuvya • Gwarnyans Dre Dan • Bait
Kan a Vernans Euther Penndragon • An Guntelles Kelttek ha moy...**

Krowseryow gans Ray Edwards

??? Folenn a
Jalenjys
????
??

war-nans:

1. Kath vyghan (6)
2. Glynn (4)
3. Margh benow (5)
4. Galar (5)
5. Ger a dhiskwa an pyth a wra nebonan (4)
6. Hwans eva (6)
12. An mis ma (5)
14. *Mos*, 3a person tremenys (3)
15. An lyha niver dien (6)
17. Rag tenna seth (6)
19. Gwerthji a werth amanenn, te, koffi, sugra, h.e. (6)
20. Ankar (6)
21. Pow gans furv garr ha troes (5)
22. Konnyk (4)
25. *Orth* + ev (4)

a-dreus:

1. Sleygh (6)
4. Parys dhe dhybri (6)
7. Diskortes (4)
8. Savla (4)
9. Tyller (2)
10. Onan a omdhiskwedhas yn bedh Yesu ha leverel y vos dasserghys (2)
11. *Arloedh, mar ny yll bos ... Bedhes kepar dell vynni* (PAA 57/7) (3)
13. Synsi y'n brys (5)
15. Diwweyth deg (5)

16. Tros tredanek y'n ebron (5)
17. Chal (5)
18. Boghes (5)
20. Uras (3)
23. Edhen vras (2)
24. Diwes meurgerys yn Pow Sows (2)
26. *Rol yn Sowsnek* (4)
27. Son, treweythow anhwek (4)
28. Daffar rag synsi deges yet vyghan (6)
29. Hwedhel a dal bos gwir (6)

Gorthybow dhe'n krowseryow mis-Meurth

Ervirans Felsys Niver 004

Defend dhe-ves onan a'n dhiw lytherenn yn pub pedrek rynnys rag diskudha rastell growseryow kowlwrys. An gorthyp a vydh res nessa mis.

T	H	A	L	U
C	E	Y	N	K
A		D		F
I		M		G
T	E	O	G	H
N	R	W	D	E
P		Y		R
E		N		E
P	O	E	C	L
L	Y	S	E	H

Gorthyp mis-Meurth 2019 (Niver 003):

P	Y	R	A	N
R		A		A
A	L	G	A	T
G		O		U
A	N	S	U	R

Istori an Pellweler (nessa rann)

AN mis eus passys, my a gomendyas dhis fatel veu an kynsa pellweler dismygys ha'n kudynnnow ganso der 'erryans kromatek'. An kudyn ma a besya dres niver a vledhynnyow hag yth o Isaac Newton y'n vledhen 1668 neb a gavas an gorthyp. An pyth a wrug ev o gul devnydh a dhew virour yn le a dhew lens. Gans an pellweler ma – an pellweler dastewynnya – yn le a'n golow ow passya dre lens, y feu dastewynnys dhyworth enep an mirour.

KYNZA pellweler Newton – 1668.

Ynwedh an pellweler dastewynnya o le ker, ha moy es dhe wul, hag ytho yth o possybyl askorra brassa ha brassa pellweloryow. Skon pellweloryow gans mirours a 12" a veu askorrys, ha wosa hemma yn 1785, William Herschel a dhrehevis pellweler a 48" hag a besyas avel an brassa pellweler y'n bys tereba 1840.

Y'n vledhen na Arlodh Rosse, neb esa trigys dhe Gastel Birr yn Iwerdhon, a askorras y bellweler 72", ha hemma alena rag o an brassa y'n bys. Kynth esa pellweloryow ow tevi brassa, yth esa lemmyn ken kudyn – aga desedha yn maner salow hag yn fordh may hallons i bos gwayys a-dro dhe'n ebron. Henna dhe Arlodh Rosse a veu settys yntra dew beul gowrek a veyn hag yth esa edhom a vagas

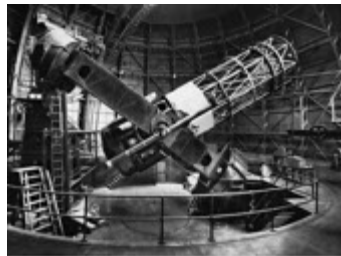
a dus gans lovanow dh'y waya. Ynwedh, drefen bos an pellweler desedhys yntra dew beul, ny ylli ev gweles meur a'n ebron der an nos.

PELLWELER 72" Arlodh Rosse.

Awos an kudyn a dhosedha pellweloryow bras avel hemma, ny veu namoy askorrys kyns 1908 pan veu pellweler 60" drehevys ha desedhys war Vont Wilson yn Kaliforni, Statys Unys. Hemm o war an diwedh, pellweler oberyansek yn tien.

Ena yn 1917, negysydh amerikanek rych John Hooker a dhrehevis an pellweler 100" war Vont Wilson, ha lemmyn ni a entra an oos a bellweloryow arnowydh hag usys dre vras rag skeusenieth.

PELLWELER 100" war Vont Wilson.

Y'n mis a dheu my a wra gorfenna an kevres byghan ma ha kewsel a-dro dhe'n pellweloryow a'n jydh hedhyw. ♦

Dyskansow Neuvya Eilean nan Caorach

YMA Arcaidh (Orkney) neb dew our gans an kowbal a-gledhbarth Alban, hag yma'n ynysow Shetland neb pypmp our pella. Hanow Shetland yw norgaghek: yth o Hjetland kyns. Ynter Arcaidh ha Shetland yma'n ynys pur vyghan (neb tri mildir hy hirder) henwys Fair Isle yn Sowsnek (Friðarey yn Norgaghek Koth), mes Eilean nan Caorach (Ynys an Dheves) yn Gàidhlig [Gwydhelek]. Eilean nan Caorach yw aswonny fest yn ta rag aga gwians. Gwlanek 'Fair Isle' yw ro Nadelik kemmy.

GWLANEK 'Fair Isle'.

Nyns eus marnas 60 person ow triga yn Eilean nan Caorach. Nyns eus marnas tryden anedha hag yw skolheygyon-gynradh. Mes yth yw res dhe bub skol gynradh yn Alban ri dyskansow neuvya dh'aga skolheygyon, herwydh towl kenedhlek nowydh an governans. Yth yw hemma moy dhe les yn Eilean na Caorach, awos bos an alsyow deserth ena, ha'n mordidys garow ha traytus.

Ytho, res yw dhe'n tri skolheyk, Grace Parnaby, naw bloedh hy oes, hy hwoer

EILEAN nan Caorach.

Freya, hwegh bloedh hy oes, ha Lewis Wright-Stanners, naw bloedh y oes ev ynwedh, mos gans jynn-ebtron dhe Liùrabhaig (Lerwick) y'n ynysow Shetland rag kavoes poll neuvya rag aga dyskansow. Re wyls ha re dheantell yw an mor a-dro dhe Eilean nan Caorach rag dyskansow a'n par.

Nij an jynn-ebtron a bes neb 25 mynysenn, mes an tri skolheyk ha'n benndhyskadores, Ruth Stout, a wra doen pup-prys dillas ha proviansow lowr rag trydydh, drefenn bos an gewer y'n ynysow pur hedro ha pur andharganadow.

"Y'n hav yma niwl yn fenowgh," yn-medh Ruth Stout, "hag y'n gwav yth yw re wyneke, ytho res yw dhyn bos gwedhyn. Ni a re gras bras dhe Skol Nessa Anderson yn Shetland, hag a brov ragon chambour-yow yn aga helyow annedhel."

Yn-medh Gary Morgan, hag yw dyskador neuvya dhe'n Clickimin Leisure Complex, "Yth yw pup-prys bryntin dyski dhe skolheygyon Eilean nan Caorach. Marthus yw tan yn aga holonn, hag i ow kul vyaj mar hir rag an dyskansow."

Yn-medh Forbes Dunlop, penn-weythresek *Scottish Swimming* (Neuvya

MAPPA Eilean nan Caorach.

Alban), “Splann yw gweles fatell wra Skol Eilean nan Caorach surhe bos aga skolhegyon salow ha fydhyansek y’n dowr.”

Yma war dowl an kaskyrgh kenedhlek albanek provia 100,000 dyskans neuvya dres Alban oll. ♦

AN tri skolyer ha’n jynn-ebron.

an RG

Radyo an Gernewegva

Towlenn radyo yn Kernewek
pub seythun
restrys yw gans Matthi Clarke
ILOW, KOWS HA NOWODHOW

www.anradyo.com

KEWSEL / KEDHLA
KARA
Radyo An Gernewegva

**Servisyow Eglos
Dydhyaow Avisys**

AN REVROND Chenon Jane Kneebone a dhanvon kedhlow a-dro dhe servisyow a dheu. Pub servis a wra dalleth dhe 3.00 eur, mar nyns yw ken derivys:

28ves mis Ebrel, Eglos Sen Mighal, Tewynblustri, Servis rag an Guntelles Keltek.

12ves mis Me, Eglos Hellys, Servis awos Sen Mighal, Gwithyas Kernow.

4a mis Metheven (dy’Meurth), Penneglos Truru, 5.30 wh, Oferen Genys war Wool Sen Petrok.

21a mis Gortheren, Eglos Sen Breaka war Wool Sen Jamys.

27ves mis Gortheren, Penneglos Truru, dhe 12 wh, Oferen Gewsys war Wool Sen Samson.

8ves mis Gwynngala, Eglospluw Lannust, Gwesperow an Orsedh

15ves mis Gwynngala, Chapel Methodek Sen Iv, Goldheys.

29ves mis Gwynngala, Eglos an Bluw, Tresultwedhen, Goldheys.

1a mis Kevardhu, Eglos Budhek, Servis Asvens.

15ves mis Kevardhu, Chapel Sen Iv, Servis Nadelik.

29ves mis Kevardhu, Eglos Sen Euny, Resrudh, Servis Nadelik.

5es mis Genver 2020, Eglos an Bluw, Lanystyli, Servis Stool.

Pella derivadow a-dhyworth:

Rev Chenon Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

janekneebone@gmail.com

A Borthia dhe Veijing (kynsa rann)

gans

Peny Melmoth – ‘Gwandryades’

NANS yw naw blydhen yn kynnyav, ha kyns my dhe dhyski Kernewek, ni a wrug vyaj pur hir yn tren diworth Porthia bys yn Beijing. An vyaj na a worfennas wor’tiwedh yn Seoul, le mayth oberi unn mab vy yn skol geswlasek y’n termyn na, hag ow tehweles ni a vysytyas ynwedh ow broder-da yn Hanoi (Vietnam). Ass o vyaj dhe-les!

Yn Loundres yn kynsa, res o dhyn kemmeres Eurostar dhe Bruxelles mayth evsyn hanaf a de gans ow hwoer, kyns esel an Senedh Europek, ha wosa henna pesya yn tren Thalys dhe Koln. Ena, a’ gan esedh ryb an Benneglos gerys-da, ni a ginyewis ow mires orth an howl ow sedhi gans meur a deyluyow almaynek.

Nessa tren, henwys ‘Jan Kiepora’, a’ gan dug dres an nos yn koskador dhe Varsava (Warsaw) may trehedhsyn ni myttinweyth gans ebron las ha howsplann. Bryntin o kerdhes y’n sita goth, daswrys yn ta wosa Nessa Bresel an Norvys. Yth esa meur a eglosyow, palesyow, drehevyansow teg

BAGAS Poloni.

Skusenn war an gudhlenn: Eglos Sen Basil, Moskva.

PENY Melmoth – ‘Gwandryades’ – Yn
Tren dres Siberia.

payntys yn lies liw, hag y’ga mysk lowarthow poblek, ha’n jydh na, dy’Sadorn, marghas tiogyon ow kwertha lies eghenn a geus, selsik, losow-kegin ha bara. Ni a spenas oll an jydh y’n sita, ni a glewas ilewydhyon ha bagas brest ow solempnita istori defens Poloni ha ni a dhybris *perogi* (pellenow) ha kowl betysenn rudh.

Nosweyth, ni a gemmeras tren arall (an ‘Polonez’) dhe Moscu. Kyns entra yn Belarus, yth esa edhomm a dhrehevel oll an kochow, ha ni ynna, rag chanjya dhe vusurell ledanna. Ynwedh ni a spenas nebes ouryow yn tren gans gwithysi ervys ow chekkya agan tremengummyas. Res o dhyn pe ogas dhe gans peuns saw rag treusi Belarus heb diyskynna an tren!

Nessa myttin yn Russi hi a wrug glaw hag o yeyn. An koeswik besow ha’n chiof purrek a heveli dhyn pur russek. Ni a spenas diw nos yn Moscu ha heb mar ni a welas Plas Rudh, Eglos Sen Basil, an Ger (Kremlin), an klogh trogh, an kanon kowrek ha’n teyr Fenneglos, an huni a Dhasserghyans (Assonsyon) gans hy fymp krommdo owrek mayth feu oll an teylu Romanov kurunys diworth Mikhail yn 1613 bys yn Nicholas II an anfeusik yn 1896. Se an Eglos Russek (*Orthodox*), yma meur a ikonow drudh ha lymnans war fosow ynny.

EGLOS an Ger (Kremlin).

An gorsavow yn-dann dhor y'n Metro yw pur dhe-les aga honan. Ni a vyajyas dhe vanaghti (lenji) Novodevichy may ma korflan gans meur a dus kerys-da ynkleudhys ena (avel Pere Lachaise yn Paris), rag ensampel, Kruschev, Yeltsin, Chekhov ha Prokofiev. Wosa prena nebes taklow yn Stret Arbatskaya, ni a dhrehedhas gorsav Yaroslavsky gans agan fardellow rag kemmeres an tren Niver 2 ('Rossiya') neb a dhiberthas dhe naw eur pypm warn ugens nosweyth, eur Moscu. Ny veu an eur chanjys bys ni dhe dhiyskynna a'n tren kyn treussyn pypm parth-termyn*.

Agan kocha o byghan mes klys, hag yth esa *samovar* rag bryjyon dowr prest; rakhenna ni a ylli pareusi koffi, te po kowl peskweyth may mynne ni. My a spenas an termyn (peswar dydh) ow redya Bresel ha Kres, studya an yeth ha kewsel gans tremenysi erell rag ensampel benyn goth neb esa ow tri hy myrgh-wynn dhe Irkutsk rag gwellheans lavar†.

Yn kres an nos yth esen ni yn Nizhni Novogorod, kys-lemmyn henwys Gorky, deges rag estrenyon ha le divroedh Andrei Sakharov, peswora sita Russi. Ni a dreusas pons kowrek Dowr Volga, mamm grev yn henhwedhlow russek avel Avon Ganges yn Eynda.

Myttinweyth ni a dremenys koeswik dhibenn a vesow ha pin. Treweythyow ni a welas gweythvaow, jynnow koth po chiow prennnek (*dachas*). Perm II o diwysyansel,

* **parth-termyn** = *time zone*.
† **gwellheans lavar** = *speech therapy*.

loes hag asper, hy chiow boghosek. Gorsav Sverdlovsk (kys henwys Yekaterinburg) o teg mes re dewl o rag gweles men-kov ynter Europa hag Asia ow treusi menydyhow Ural.

Nessa dydh, yth esen ni yn Taiga, tir platt ha glyb gans ydhyn wor'tiwedh ha broennegi; delow an koeswik o pur deg, owrek, glas ha rudhwynn.

Ny yllyn diyskynna yn gorsavow Omsk ha Barabinsk, leow may hwerth benynes pysk megys, bara, hallow milvlew, keus ha froeth. Ni a dreusas pons kowrek a-ugh Dowr Ob yn Novosibirsk. Yma euryador y'n tren a verk an termyn poran yn kettep gorsav an hyns-horn, ha'n *prodovnitza* (attendyores an kocha) a surhas na'gan gasas war an kay!

An howldrehevel a Siberia a heveli sewenna gans kemmyniethow byghan, chiow tekka, balow, trenow fres yn fenowgh ha meur a brenn. Krasnoyarsk o sita bras war Dhowr Yenisei hag y'n gorsav ni a welas tren jynn-eythin bras ha koth, martesen predannek. »

TREN koth, Krasnoyarsk.

VARSAVA; eglos yn Novodevichy, Moscu.

Peswar dydh wosa gasa Moscu ni a dhrehedhas Irkutsk, le may hwortsyn diw nos. Taksi a'gan dug dhe rannjiow pur dewl, gans blas euthyk ha yet dhur yn kettep leur, avel prison, go-ni! ha meur agan own y'n prys na! Mes soler a-wartha o rannji teg ha glan ha'n perghenneges pur golonnek yn feusik. Yma meur a jiw koth prennek ena, nebes anedha owth omsedhi y'n dhor (awos

permafrost) ha ni a welas rag an kynsa tro ena meur a dhew-bries demmedhys agynsow, neb a asas florennow war an bons.

Ni a gemmeras kyttrin teythek dhe Logh Baikal, an downna logh y'n bys, ha ni a spenas dydh splann yn Listvyanka, tre pur deg war vorlann, ow kerdhes y'n pow ha dybri pysk megys (*omul*).

...
(*Dhe besya...*)

CHI Koth yn Irkutsk.

IRKUTSK ha Logh Baikal, Listvyanka.

An Guntelles Kelttek 2019

Ray ha Denise Chubb dhyworth Kuntelles Kelttek Kernow a ros an derivadow ma ow tochya An Guntelles Kelttek hevleni a vydh synsys omma yn Kernow orth penn an mis ma

YMA'N termyn ow passya yn uskys dhe brys an Guntelles Kelttek dhe vos synsys orth an Ostel Bristol yn Tewynblustri, dy'Yow 25ves bys dy'Mergher an 30ves.

Lemmy'n ny a wor brassa rann an dus usy ow tos dhyworth an powyow erel, arethoryon ha gwaryoryon.

Yma telynores a-dhyworth Kembry hag onan dhyworth Enys Mann. An delynores a-dhyworth Enys Mann a wrug gwaynya BBC Young Folk Awards an vledhen eus passyes. An delynores a-dhyworth Kembra yw **Rhiain Bebb**, benen a brys. Yma hi yn mysk an gwella ilewydhyon rag dons yn Kembra. A-dhyworth Breton Vyghan yma diw ganores, **Brigitte Kloureg** ha **Sylvie Guiner**. Brigitte a wrug restry an dyscosow can pup myttin yn Kemper, benen varthys da ha jolif yw hi. Yma **Lauryn Bhreatnach** a-dhyworth

Iwerdhon. Canores yowynk a brys. Yma 'The Woodcarts' ow cana a-barth Kernow. Bagas yowynk yns i.

Arethoryon yw: **David Thomas**, Kernow; **James Franklin**, Enys Mann; **Kerron O'Luain**, Iwerdhon ha **Gwynedd Roberts**, Kembra. Yma **Brigitte Kloureg** ow cul ynwedh an areth a-barth Breton Vyghan.

Yth eson ny ow qwaytyas whath manylyon a-dro dhe byw usy ow tos dhyworth Alban.

Mar mynydh godhvos moy a-dro dhe'n dowlan, gwra mires orth agan gwyasva:

www.celticcongresscornwall.co.uk

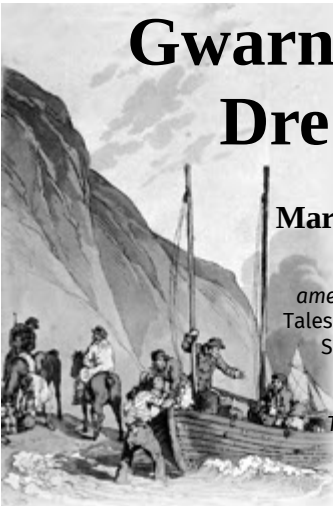
Yma troyll dy'Sul dhe nos an 28ves ygerys dhe bub person ha dy'Meurth dhe nos Gool Ilow Kesgwasek ygerys ynwedh dhe bub huny. An dhew anedha a wra dalleth 8.30 (wosa bos kynyow gorfennys) ha'n cost anedha yw £5. ♦

Gwarnyans Dre Dan

**gans
Mary Sutcliffe**

*Treylys hag
amendys dhiworth
Tales of the Cornish
Smugglers gans
John Vivian,
dyllys gans
Tor Mark Press,
Rysruth*

NOSWIKORIETH pup-prys a erghi dew bara a dus, an eyl war lestri ow toen noswara dhiworth Pow Frynk, ha’y gila war an vorlann rag doen an gwara dhe’n brenoryon. Hemm o lavur peryllus ha kales. Yn fenowgh res o dhe’n noswikoryon halya balyeryow poes klegeryow pur ughel ha deserth yn-bann. Mara tiskudha an noswikoryon war an vorlann an dolwesyon dhe dhismygi bos noswikoryon ow tira aga noswara y’n termyn na, aga heffrysysi a’s gwarnya der enowi tan war an als.

Mis-Meurth 1828, Samuel Gammon, gwithyas arvor dhiworth Porthbugh, esa ow kwitha war an vre ogas dhe Hordh. Yth esa ev ha’y vata owth omgudha yn mysk an eythinegi. I a welas lester an noswikoryon ow koelya war-tu ha’n porth byghan. Yn kettermyn i a welas lughesenn owth enowi war amal an als. Ow fyski yn-rag, i a welas tri den gans tyskennow a galav enowys y’ga leuv. I a yntendyas enowi graghell a gewydh avel gwarnyans dhe lester an noswikoryon ow nesa. An withysi a sesyas unn gwas, John Dunstan y hanow, ha tollwesyon erell a jasyas ha dalghenna an dus erell.

Orth an vreuslys, an breusyas a leveris aga bos kablus a warnya an noswikoyon rag lettya kachyans a noswara. Orth breuslys arall, den, Spry y hanow, a veu charjyes a enowi tan war lann Dowr Helford rag gwarnya noswikoryon a dollwesyon esa ow nesa. Leveryys veu yth armas Spry, pan dhrehedhas an dollwesyon, “Fiewgh! Fiewgh! I a dheu!”

Y’n breuslys, Spry a leveris yth esa ev ow kerdhes dhe-dre hag, ow kweles an tan, ev re nesas dhe hwithra an acheson. Ev a dhiskwedhas dhe’n vreuslys dustunians a’y nas ha fara da mes ev a veu breusys avel kablus.

Y’n vlydhen 1831, an lester frynkek, *Elizabeth* y hanow, a nesas Porthia gans brandi, jenevra ha gwedrennow pur dalvosek a-bervedh. Y vayni o hwegh den Frynk ha dew Gernow. An lester a veu gwelys ow tos dhe Wodhyan po Heyl. An Penndollwas, pan wodhva ev yn y geve, a elwis y vayni ha lonchya aga lester. Mes keffrysysi an noswikoryon a enowis tan rag gwarnyans. An *Elizabeth* a dreylyas dhiworth an vorlann ha fia. Ytho an dolwesyon a dhallathas y helghya dres nebes ouryow ha wostiwedh a’n kachyas ogas dhe hwegh mildir dhiworth an arvor. An veyni a veu dalghennys ha charjys yn breuslys Porthia. Kettep onan anedha a veu spelys kans peuns – myns bras dres eghenn – mes drefenn na allsons i pe, i a veu dannvenys dhe brison yn Bosvenegh.

An lester *Elizabeth* a veu sesys ha, kepar dell veu gwrys y’n termyn na gans lestri noswikoryon, ma na ylli ev bos prenys gans noswikoryon erell, hag usyes arta rag noswikorieth, y gogh a veu heskennys yn tri through, hy lovonow distruys ha’y ankoryow gwerthys. Ev re woelsa y dhiwettha vyaj. ♦

Imaj: *Noswikoryon* gans John Augustus Atkinson (1808).

Bait – fylm bras nowydh a Gernow

FYLM nowydh a-dhiworth Kernow a veu an unnsel fylm a Ruvaneth Unys dewisys rag Dalva Berlinæ – rann a Woel Fyilm Keswlasek Berlin omres dhe wrioryon a fylm arbrovel ha fethyel.

Gwrys dre dhorn gans Mark Jenkin, *Bait* a veu fylmyes der usyans a gamera Bolex tri bloedh ha dewgens y oes ha daffar fylm unnliw Kodak 16 milimeter y les. *Bait* yw hwedhel anusadow a'n chanjyow dhe benndra Gernow fethus hy semlans ha pyskessa hy fygans kyns.

Displetyans an fylm orth goel Berlin, mis-Hwevrer, o hy hynsa y'n norvys, ha kynsa displetyans *Bait* Amerika Gogleth a vydh dhe'n diwettha nos a'n Goel Lywydhyon Nowydh/Fylmow Nowydh yn Evrek Nowydh 7ves a'n mis ma.

Otta deskrifans a'n hwedhel: "Pyskador porth ha heb kok dhodho yw Martin Ward [Bardh an Orsedh Edward Rowe ('Mab Tregarrek')]. Y vroder Steven [Giles King] re dhasporposyas lester pyskessa aga thas avel trypper tornysi" hag a gawsyas mikenn yntredha. Drefenn bos tre aga flogholeth chi sekond dhe wolusek ha golusoges a Loundres lemmy'n, yth yw Martin dileys dhe'n trevbark a-ugh an porth teg. Gans y strif dhe restorya an teylu dh'aga thyller teythi ow kwruthyl avi yn mysk

tornysi ha'n deythoyon kekeffrys, tra-jedi orth kolonn an teylu a janjyas y vys ev."

Bait a veu fylmyes yn le a-dro dhe Borthmeur West ha Pennsans mis-Gwynngala ha mis-Hedra 2017. Yth yw an kynsa fylm bras a Early Day Films, fondyes gans Askorresow Kate Byers ha Linn Waite – gwaynyoresow a biwas BAFTA yns i. Bardh an Orsedh Denzil Monk ('An Gour Glas') a oberas war *Bait* avel an Askorror Kevrennek.

Yn-medh an Askorresow: "*Bait* a der may hwryllyn vri a'n folsyow y'n gemmynieth a'n jydh hedhyw hag a'n pyth usi yn peryll pan na yll tus gweles lagas dhe lagas...

"Yn-dann gommol a Vretmes usi owth omguntell, desedhys yw yn kres a benndra byskessa le may ma'n jeves gwelhevinheans[†] effeyth bras, owth ynnia tornysi, ynvroyysi[‡] ha teythogyon dhe vos an eyl erbynn y gila. Hwedhel yw a wra agan gasa ow klana dhe wovenek may hwra gwaynya telyu ha sens a dyller."

Bait a vydh dyllys dre vras yn 2020. Gwiasva an fylm a's teves derivadow moy: www.baitfilm.co.uk ♦

* **trypper tornysi** = *tourist tripper*

† **gwelhevinheans** = *gentrification*

‡ **ynvroyysi** = *incomers*

Skeusennow: Early Day Films

Meronas* Euther Penndragon wosa Taliesin trelyans a Hengembrek gans Mick Paynter

KLEDHA kreffa a-dherag mebyon Kawrmeur,
My re rannas yn ow goskeus vy
Nawves rann yn gourses Arthur.
Ha my re dorras kans ker,
Ha my re ladhas kans mer.
Ha my re ros 'ga hans lenn,
Ha my a ladhas kans penn,
Ha my re ros dhe neb unn henbenn
Kledhydyow meur rag y withyans.
Ha my re gemmeras aga thrybut i a'ga hans.
Ha'n dorn horn a dheuth dhe'n pennmenydh,
Dhe'm edrek, dhe'm go vy, hager aga heher.
Mes ny via bys vyth marnas gans ow askorredh vy...

Delinyans gans Howard Pyle
dhiworth *The Story of King Arthur
and His Knights* (1903).

* **meronas** (Hengembrek: *marwnat*) = *death song, obituary.*

Hwedhel Didhanus gans Esmé Tackley

UNN jydh yth esa dyskador yedhowek ow kerdhes a-hys an stret. Kellys yn prederow o ev, ha ny wrug mires orth an leur. Soweth, wosa oll an glaw a'n dedhyow a-dhiwedhes, yth esa meur a lagennow bras ha leysek. Ev a stankyas yn lagen dhown – meur y sowdhan. Hag ena – droglam! Ev a om-dhisevis ha tira war y vejeth y'n dowr plos.

Wosa martesen mynysen po diw, ev a sevis yn-bann arta, dibystik, mes nebes penndegys. Y'n pols na, ow kerdhes a-hys an stret ynwedh, y teuth pronter katholik. Well, meur y sowdhan, dyegrys yn tien o ev, pan welas an dyskador neb a wrug sin a'n grows hag ev a'y sav y'n dowr flerys.

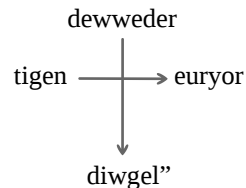
“Dyskador, dyskador; trelyys dhe gristyon os ta!” a grias an pronter.

“Kammen vyth!” a worthebis an dyskador.

“Ytho, prag y hwruss'ta sin a'n grows namnygen?”

“Pyth? Pyth?... Dar, my a wor... Yth esen vy ow checkya ow daffar...

“Mir:

An Nowodhow 103.9 | 95.2 FM
Nowodhow berr yn Kernewek
yw dyllys gans Radyo Kernow
2.00 w.h. dy'Sul

Geryow an dowlenn a yll bos redys
diworth gwiasva Kowethas an Yeth Kernewek:
www.cornish-language.org

Askorrys
gans Matthi Clarke
**Pellwolok
an Gernewegva**
a yll bos kevys dre

Fylmow Goel Pyran

Y FEU lonchyes an Goel Pyran ma tri fylm kott myns bras a Gernewek ynna.

The Tale of Piran a dheriv henhwedhel an den mas hag yw skrifys gans Pol Hodge neb a wari part a Byran y honan. Yma dhe'n fylm bejethow erell aswonnyys yn ta gans kernewegoryon ynwedh kepar ha Merv hag Alison Davey (Brogh ha Lowarn) ha Dick Cole (Badh).

Erghys veu an fylm gans Trest Ertach Kernow hag ev a yll bos kevys y'ga gwasva po dre YouTube.

Viaj an Delow a veu gorrys war-barth gans Matthew Clarke a Bellwolok an Gernewegva a-barth Gorsedh Kernow. Matthi Clarke a leveris: "An fylm ma a wra daralla viaj delow Piran a Gernow dhe

Vreten Vyghan. Fylmys veu dre vras gans Stephen Gaaney. Ev a'n hwedhlas ynwedh. Pellwolok an Gernewegva re wrug an fylm a dri darn fylmys a-barth 'An Mis' 2018 kyns Stephen dhe verwel. Ytho, an fylm ma yw tribyt dhe vevnans Mab Hirnans."

Y hyllir y weles yn gwasvaow Gorsedh Kernow po Radyo an Gernewegva, po dhe Vimeo orth: www.vimeo.com/309769210

Yn finweth, fylm feythyel berr gans Liam Martin, Sam King ha Matt Goolding (Akanbe Films), *Kernow* y hanow, a vydh a les dhe redyoryon *An Gannas* yn sur. Y feu fylmys yn Kernow dres blydhynow a-dhiwedhes. *Kernow* a yll bos gwelys orth: www.vimeo.com/321268371 ♦

Skeusenn a-dryv: screenshot kemmerys a-dhiworth an fylm Kernow (Akanbe Films).

Lowen on dhe dhegmemeres erthyglow a bup nivel a Gernewek ha skeusenow dhe vos dyllys. Y hyllir aga dannvon dhe:

an.gannas@gmail.com

An Gannas Niver 508
Mis-Ebrel 2019

© Kowethas an Yeth Kernewek
ISSN 1469 705X

An Gannas yw dyllys pub mis gans
Kowethas an Yeth Kernewek
An Skrifennyas yw Tim Hambly,
12 Stret an Duk, Lannstevan Wartha,
Kernow, PL15 8HD

☎ **01566 773716**

skrifennyas@btinternet.com

www.cornish-language.org

